

PÕLLUMAJANDUS-
MINISTEERIUM

Mahepõllumajanduse arengukava

aastateks 2014-2020

Eve Ader

Põllumajandusministeerium

Taimetervise osakond, mahepõllumajanduse büroo

eve.ader@agri.ee

25.11.2014

25 aastat organiseeritud mahepõllumajandust Eestis

15.02.1989 EBÜ asutamine

1990 EBÜ kaubamärk

1992 Ökoloogiliste Tehnoloogiate keskuse asutamine

1994 Ökokonverents „Miks peaks Eesti põllumajandus olema ökoloogiline?“

1997 Kagu-Eesti Bios asutamine

1997 Eesti mahepõllumajanduse seadus

1998-2006 Eesti esimene riiklik mahemärk

1999-2000 EBÜ ja Kagu-Eesti Bios kontrollivad ettevõtteid TTI ja VTI järelevalve all

2000 Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutuse asutamine

- 2000 Mahepõllumajandusliku tootmise toetuse taotlemine
- 2001 Riikliku kontrollsüsteemi kehtestamine**
- 2001 Esmakordne mahekauba (hernes ja rüps) väljavedu Taani
- 2003 TÜ Eesti Maheliha asutamine (alates 2007. a **TÜ Eesti Mahe**)
- 2004 PõM taimetervise osakonnas mahepõllumajanduse büroo loomine
- 2006 Mahepõllumajanduse Koostöökogu asutar**
- 2007 Eesti riiklik ökomärk
- 2008 SA Eesti Maaülikooli Mahekeskuse asutamine
- 2007-2013 Mahepõllumajanduse arengukava ja selle rakendusplaan
- 2010 Euroopa Liidu mahepõllumajanduse logo, pakendatud mahetoodetel **kohustuslik alates 1.07.2010**
- 2014-2020 Mahepõllumajanduse arengukava ja selle rakendusplaan**

Mahepõllumajanduse arengukava 2014-2020 koostamine

- **2012. a detsembris** toimus Mahepõllumajanduse Koostöökogu, PM, PMA ja VTA esindajate seminar (mahesektori olukorra analüüs) . Otsustati, et mahepõllumajanduse arengukava **on vaja** ka perioodiks 2014–2020
- **2013. a augustis** moodustati arengukava ettevalmistav 30-liikmeline nõuandva õigusega **töörühm**
- Arengukava koostamine ja koordineerimine toimus PM toiduohutuse ning teaduse ja arenduse asekanstleri juhtimisel
- 29. august 2013-29. jaanuar 2014 toimus kokku **10 koosolekut**, kuhu lisaks töörühma liikmetele kutsuti mahetootjaid, ametnikke ja muid asjatundjaid
- Arengukava eelnõu kooskõlastati töörühmaga **31. jaanuariks 2014**
- PM sisene kooskõlastus algas 03. veebruaril 2014
- **27. juunil 2014** kinnitati arengukava ja selle rakendusplaan põllumajandusministri käskkirjaga nr 95

Arengukava eesmärk

Arengukava strateegiline eesmärk on:

- ✓ mahepõllumajanduse konkurentsivõime parandamine
- ✓ kohaliku mahetoidu tarbimise suurendamine

Mõõdikud:

- ✓ Netolisandväärtus tööjõu ühiku kohta mahepõllumajanduses

2013. a algtase hinnanguliselt 12 400 eur

2020. a sihttase **20 500 eur**

- ✓ Mahetoidu regulaarsete (iga nädal) tarbijate osakaal Eesti elanikest

2013. a algtase 8%

2020. a sihttase **20%**

Arengukava struktuur

- Mahepõllumajanduse arengukava on üles ehitatud **kuue** valdkonna põhiselt:
 - ✓ tootmine
 - ✓ töötlemine
 - ✓ toitlustamine
 - ✓ turustamine ja tarbimine
 - ✓ teadus- ja rakendusuringud, koolitus, nõustamine ja teabe levitamine
 - ✓ seadusandlus ja järelevalve
- Iga valdkonna juures on toodud **olukorra kirjeldus** ja **SWOT** analüüs, samuti **eesmärk** ja selle saavutamise **meetmed** ning **tegevused**
- Arengukava **lisad** sisaldavad mahevaldkonnas vajalike uuringute loetelu, samuti väljaannete, koolituste, infopäevade ja teavitussürituste nimekirja
- Käskkiria lisana on arengukava **rakenduslaan** (sisaldab tegevusi).

Valdkonna nõrkused

Mahetöötlemise aeglane areng

Mahetooraine piiratud kättesaadavus ja tarne ebastabiilsus (madal saagikus ja efektiivsus)

Mahetoitlustamise lihtsustatud nõuete puudumine

Paljude ettevõtjate vähene koostööhuvi

Spetsiifilistes valdkondades koolitajate ja konsulentide puudus

Paljude maheettevõtjate teadmiste ja oskuste tase ei ole piisav jätkusuutlikuks majandustegevuseks

Ettevõtjate vähesed teadmised turundamisest

Tarbijate madal teadlikkus ja ostuvõime (enamiku mahetoodete kõrge hind)

Mahevaldkonna teadusuuringuid vähestel teemadel

Mahetootjate ja teadlaste ebapiisav koostöö

IT arenduse mahajäämus

jne

Tootmine (1)

Eesmärk: Mahepõllumajanduslik tootmine on konkurentsivõimeline, kõrge tootlikkusega, mitmekesine ja laialt kasutusel olev tootmisviis

Selleks on vaja:

- tõsta mahetootmise produktiivsust ja toodangu kvaliteeti
- suurendada tootmise efektiivsust
- parandada mahetootjate ühistegevust

Mõõdikud:

- ✓ Mahepõllumajanduslik (sh üleminekuajal olev maa)

2013. a - 153 426 ha

2020. a - **180 000 ha**

- ✓ Mahepõllumajanduse kogutoodangu väärtuse osakaal Eesti põllumajanduse kogutoodangust

2013. a (hinnanguline) - 10%

2020. a - **15%**

Tootmine (2)

Meetmed ja tegevused

- ✓ Maheseemnekasvatuse arendamine (seemnekeskuste rajamine ja arendustegevus)
- ✓ Mahepõllumajandusliku köögiviljakasvatuse arendamine (seadmed, masinad, kasvuhooned, niisutussüsteemid, laod jm)
- ✓ Mahepõllumajandusliku puuvilja- ja marjakasvatuse arendamine (seadmed, masinad, istandike rajamine, niisutussüsteemid, laod jm)
- ✓ Mahepõllumajanduslike põllukultuuride kasvatamise arendamine (seadmed, masinad, kuivatus ja ladustamine jm)
- ✓ Mahepõllumajandusliku loomakasvatuse arendamine (söödatootmine, -töötlemine)
- ✓ Tootjate ühistegevuse arendamine (tootjarühmade loomine ja arendamine)
- ✓ Mahetootmise produktiivsuse ja toodangu kvaliteedi tõstmine ning tootmise efektiivsuse suurendamine (innovaatilised lahendused)
- ✓ Mahevesiviljeluse arendamine
- ✓ Parimate mahetootjate tunnustamine

Töötlemine

Eesmärk: Mahepõllumajandusliku töötlemisega tegelevad ettevõtted on **konkurentsi-võimelised** ning mahepõllumajandussaaduste ettevalmistamisega tegelevate **ettevõtete arv on suurenenud**

Meetmed ja tegevused:

- ✓ Mahetöötlemise arendamine (lao- ja tootmishooned, seadmed, tootearendus, sortimendi laiendamine, tootjate-töötlejate-turustajate koostöö, logistika jm)
- ✓ Mahepõllumajanduslike töötlemiskeskuste asutamine ja arendamine
- ✓ Parima mahetoote konkursi korraldamine

Mõõdikud:

- ✓ Mahepõllumajandussaaduste ettevalmistamisega, sh töötlemisega tegelevad ettevõtted (arv): **2013. a 90 ettevõtet** **2020. a 220 ettevõtet**
- ✓ Mahetöötlemisettevõtetes töödeldud toodangu väärtus (euro): 2013. a andmed selguvad 2015. a; **2020. a - suurenemine 3 korda võrreldes 2013. a-ga**

Toitlustamine

Eesmärk: Mahetoidu osakaal toitlustusettevõtetes on suur

Meetmed ja tegevused sh mitmed tegevused koos arengukava „Eesti toit“ tegevustega:

Teadlikkuse tõstmine mahetoitlustamisest ja toitlustusettevõtetes mahetoidu kasutuselevõtu arendamine

- ✓ mahepõllumajanduse põhimõtete, mahemärgistuse ja mahetoitlustamise nõuete tutvustamine erinevatele sihtgruppidele
- ✓ toitlustajate nõustamine ja koolitamine (sh juhendmaterjalid ja töötoad) mahetoitlustamisega alustamiseks ja arendamiseks
- ✓ avalikel üritustel mahetoidu pakkumine
- ✓ programmi „Mahetoit lasteasutustes“ väljatöötamine ja arendamine
- ✓ konkursi „Parim mahetoitlustaja“ korraldamine

Koostöö arendamine

Möödikud:

- ✓ Mahetoitu valmistavate teavitanud **lasteasutuste osakaal** Eesti lasteasutustest

2013. a 0,1% **2020. a 30%**

- ✓ Mahetoitu valmistavate teavitanud toitlustusettevõtete arv, **välja arvatud lasteasutused**

2013. a 8 ettevõtet **2020. a 100 ettevõtet**

Võtta kasutusele toitlustamise ökomärk

Toitlustamise ökomärk näitab toitlustusettevõttes pakutava toidu mahepõllumajanduslike **koostisosade osakaalu** ja aitab tarbijal teha teadlikke valikuid erinevate toitlustusettevõtete vahel

Turustamine ja tarbimine

Eesmärk: Mahepõllumajanduse olemusest on laias sortimendis tarbijale kättesaadavad ja tarbija on teadlik mahepõllumajanduse olemusest

Meetmed ja tegevused, sh üksikud tegevused koos arengukava „Eesti toit“ tegevustega

Mahetoodete turustamise arendamine

- ✓ Turustatavate mahepõllumajanduse toodete infoportaali loomine, „roheliste riigihangete“ võimaluste kasutamine, turustuskeskuse loomine ja arendamine, lühikeste tarneahelate loomine ja arendamine jm

Tarbijate mahepõllumajandusalase teadlikkuse tõstmine

- ✓ Mahetoitu tutvustavad kampaaniad, infomaterjalid erinevatele sihtgruppidele, kootöö meediaga jm

Möödikud:

- ✓ Mahetoitu ostnud tarbijate osakaal Eesti elanikest: **2013.a** 49%;
2020.a 80%
- ✓ Märgistatuna turule jõudva toodangu osakaal Eesti mahetaimekasvatustoodangust:
2013.a (hinnanguline) 55%
2020.a 90%
- ✓ Märgistatuna turule jõudva toodangu osakaal Eesti maheloomakasvatustoodangust:
2013.a (hinnanguline) 10%

Teadus- ja rakendusuringud, koolitus, nõustamine ning teabe levitamine (1)

Eesmärk: Mahepõllumajandus on kestlik ja konkurentsivõimeline läbi teadmusloome ja teadmussiirde laialdase rakendamise

Meetmed ja tegevused :

Mahepõllumajanduslike teadus- ja rakendusuringute teemade mitmekesistamine ning nende sidumine tootmise ja töötlemisega:

- ✓ maheteadmussiirdekeskuse loomine, arendamine ja teadmussiirde pikaajalise programmi käivitamine
- ✓ prioriteetsete uurimissuundade kokkuleppimine ja koordineerimine
- ✓ ettevõtjate ja teadus ning arendusasutuste vahelise koostöö arendamine
- ✓ riikliku panuse suurendamine rahvusvaheliste teadusvõrgustike kaudu koostööprojektides osalemiseks

jm

Koolitus- ja teabeleviga seotud koostööprojektide toetamine – sise- ja välisprojektid

Maheettevõtjatele koolitus- ja teavitustegevuste korraldamine – koolitused ja infopäevad, praktilise koolitusbaasi (näidisettevõtte) loomine ja arendamine, väiketöötlemise praktilise õppe keskuse loomine jm

Teadus- ja rakendusuringud..... (2)

Mahepõllumajanduse nõustamissüsteemi arendamine:

- ✓ nõustajate mahepõllumajandusalane koolitus
- ✓ mahenõuande kasutamise suurendamine

Mahepõllumajanduse käsitlemise laiendamine kõrgkoolide, kutseõppeasutuste ja üldhariduskoolide õppe- ja ainekavades:

- ✓ üldhariduskoolide õppematerjalide täiendamine
- ✓ mahepõllumajanduse õppekavade väljatöötamine kutse- ja kõrgkoolidele

Mahepõllumajandusega tegelevatele ettevõtjatele mahepõllumajandusalaste koolitus- ja teabematerjalide koostamine ning levitamine:

- ✓ juhendmaterjalid, erialatrükised, õppefilmid
- ✓ Eesti ja välismaa uuringute tutvustamine
- ✓ „Mahepõllumajanduse leht“ , maheklubi portaal jt

Avalikkusele mahepõllumajanduse tutvustamine:

- ✓ konverentsid, teabepäevad, näidiskatsete tutvustamine
- ✓ teadustulemuste levitamine lihtsas ja arusaadavas vormis jt

Möödikute seadmist ei peetud oluliseks, kuna mõju avaldub teiste möödikute kaudu

Seadusandlus ja järelevalve

Eesmärk: Järelevalve mahepõllumajanduse nõuete täitmise üle ja ettevõtte nõuetele vastavus on tagatud

Meetmed ja tegevused:

Kvaliteetse õigusliku keskkonna loomine: koostöö selgete, lihtsate ja täpsete õigusaktide koostamisel

Järelevalve tõhususe ja kvaliteedi parandamine: PMA ja VTA infosüsteemide arendus ja rakendamine, maheseemne andmebaasi arendamine

Järelevalveasutuste avaliku teenuse pakkumise ja infovahetuse parendamine:

- ✓ PRIA ja PMA andmebaaside liidestamise kaudu asjaajamise lihtsustamine,
- ✓ kliendiportaalis e-teenuste loomine
- ✓ maheregistri sidumine geoinfosüsteemiga

Järelevalveametnike pädevuse tõstmine

Mõõdikute seadmist ei peetud oluliseks, kuna mõju avaldub teiste mõõdikute kaudu

Rahastamine ja elluviimine

- Arengukava elluviimise rahastamine toimub läbi erinevate allikate arengukavade ja õigusaktide alusel
- Arengukava viiakse ellu vastavalt rakendusplaanile, mis on **indikatiivne ja mittesiduv** riigieelarve, MAK 2014-2020 ja teiste finantseerimisallikate suhtes
- Vahendeid PM tegevuskuludest eraldatakse vastavalt riigieelarve iga-aastasele võimalusele ning vahendite eraldamist tegevuste elluviimiseks **tuleb eraldi taotleda**
- Eesmärkide saavutustaset hinnatakse igal aastal ja parima tulemuseni jõudmiseks **vajadusel arengukava täiendatakse**

Mahepõllumajandus – hea loodusele, hea sinule!

Täna!

Arengukava on avaldatud Põllumajandusministeeriumi kodulehel

<http://www.agri.ee/sites/default/files/content/arengukavad/arengukava-maepollumajandus-2014.pdf>